

Vai Kārsavas novada pašvaldības rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir likumīga un lietderīga?

Rīga 2018

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Vai Kārsavas novada pašvaldības rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir likumīga un lietderīga?

2018.gada 7.februārī

Likumības un lietderības revīzija “Vai pašvaldību rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir likumīga un lietderīga?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Piektā revīzijas departamenta 2017.gada 2.janvāra revīzijas uzdevumu Nr.2.4.1–1/2017

Vāka noformējumā izmantota fotogrāfija no Valsts kontroles revidentu arhīva

Cienījamais lasītāj!

Pašvaldības paveikto kapsētu apsaimniekošanas jomā iedzīvotāji novērtē, kad saskaras ar nepieciešamību apbedīt piederīgos vai tuviniekus un apkopjot viņu kapu vietas.

Pirmajā gadījumā iedzīvotāji sagaida saprotamus un ērti pieejamus pakalpojumus un skaidru maksājumu veikšanas kārtību, lai skumju brīdī netiktu apgrūtināti ar sarežģītām birokrātiskām procedūrām. Savukārt rūpēs par tuvinieku atdusas vietām iedzīvotājiem ir būtiski, cik labi iekārtota ir kapsētu infrastruktūra – vai ir sakopti celiņi, uzstādīti soliņi, ierīkotas ūdens ņemšanas vietas, pieejamas atkritumu urnas un nodrošināts viss cits nepieciešamais.

Revīzijā mēs rūpīgi izvērtējam visas šīs lietas, vienlaikus pievēršot uzmanību, vai informācija gan par pakalpojumiem un to saņemšanas kārtību, gan par apbedīto personu reģistriem, kas ļautu nepieciešamības gadījumā atrast savu piederīgo vai tuvinieku, ir pieejama iedzīvotājiem.

Informācijas pieejamībā būtiski ir ņemt vērā iedzīvotāju dažādās vajadzības un paradumus. Ja vieniem informāciju ērtāk ir iegūt pašvaldības mājas lapā internetā, tad citi šo informāciju vēlas saņemt pie kapu pārziņiem vai kapos izvietotajos informatīvajos standos.

Tā kā kapsētu izveide ir saistīta ar ievērojamām investīcijām, tad ir svarīgi par to domāt savlaicīgi

un plānot ilgtermiņā. Tāpēc mēs izvērtējam arī pašvaldības plānos paredzētās darbības kapsētu turpmākai attīstībai.

Kārsavas novada pašvaldība ir noteikusi jomas prioritāri risināmos uzdevumus, savukārt ir nepieciešams izveidot apbedījumu uzraudzības sistēmu, nodrošināt informācijas pieejamību, pilnveidot jomas iekšējās kontroles.

Pateicamies Kārsavas novada pašvaldības vadībai un darbiniekiem par sadarbību, sniedzot revīzijas veikšanai nepieciešamo informāciju un paskaidrojumus, kā arī sniedzot viedokli par kapsētu apsaimniekošanas jomas tālāko attīstību valstī kopumā!

Revīzijas laikā izveidojusies konstruktīvā sadarbība dod mums pārliecību, ka nepieciešamie pilnveidojumi kapsētu pārvaldības un apsaimniekošanas jomā Kārsavas novadā tiks pilnvērtīgi ieviesti.

Ar cieņu
departamenta direktors

Edgars Korčagins

Saturs

Kopsavilkums	5
Motivācija	5
Galvenie secinājumi	6
Būtiskākie ieteikumi	7
Ziņojuma struktūra	8
Situācijas apraksts	9
Pašvaldības apraksts	11
1. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi iedzīvotājiem iespēju cieņpilni apbedīt aizgājēju, noorganizējot skaidru, vienkāršu procesu un ar to saistīto informāciju, kā arī ir nodrošinājusi kapsētu izmantošanai ērtu un pieejamu vidi?	13
1.1. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi iedzīvotājiem pilnīgu un precīzu informāciju par tās pārziņā esošās kapsētu infrastruktūras izmantošanu?	13
1.2. Vai Pašvaldība ir izveidojusi tādu apbedījumu vietu un apbedīšanas uzskaites sistēmu, kas ļauj pamatot Pašvaldības pieņemtos lēmumus kapsētu infrastruktūras paplašināšanā, kā arī nodrošina kvalitatīvu pakalpojumu?	14
Apbedījumu reģistrācija	15
Kapavietu uzskaitē, nekoptu kapavietu apsekošana	16
Kapsētās veikto darbību uzraudzība	16
1.3. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi iedzīvotājiem kapsētu izmantošanai ērtu un pieejamu vidi?	17
2. Vai Pašvaldībā izveidotā attīstības plānošanas un budžeta sistēma atbilst labai pārvaldībai un ļauj pamatot Pašvaldības finanšu resursu izlietojumu iedzīvotājiem prioritārām vajadzībām?	19
2.1. Vai Pašvaldībā ir noteikti konkrēti mērķi un uzdevumi, kas ir saistīti ar kapsētu infrastruktūras attīstību un kapsētu apsaimniekošanu?	19
Prioritāšu definēšana attīstības plānošanas dokumentos	20
Mērķu sasniegšanas uzraudzība	20

2.2. Vai budžeta plānošana Pašvaldībā tiek sasaistīta ar Pašvaldības attīstības mērķiem un uzdevumiem?	22
Alternatīvo risinājumu analīze.....	23
Budžeta plānošana	23
3. Vai Pašvaldības rīcība ar finanšu līdzekļiem, nodrošinot kapsētu infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, ir ekonomiski pamatota?	25
Pašvaldības viedoklis	27
Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes.....	29
Termini un skaidrojumi	35
1.pielikums	36
Atsauces.....	38

Kopsavilkums

Motivācija

Ik dienu Latvijas kapsētās tiek apbedīti vidēji 78 mirušie. Lielākā daļa no vairāk nekā 1700 kapsētām ir pašvaldību pārziņā, taču liela daļa kapsētu pieder arī baznīcu draudzēm.

Kapsētu izveide un uzturēšana ir uzdots pašvaldībām, taču valstiskā līmenī nav reglamentēta, tāpēc pašvaldības pēc savas izpratnes saistošajos noteikumos reglamentē kapsētu izmantošanu un kapavietu iegūšanu, kā arī nosaka ar to saistītus maksājumus. Vienlaikus pašvaldības ar savu institūciju starpniecību iesaistās apbedīšanas tirgū, piedāvājot dažādus maksas pakalpojumus, tajā skaitā kapa rakšanu, inventāra nomu u.tml.

Ņemot vērā lielo pašvaldību skaitu valstī un to atšķirīgo rīcību ar kapsētu apsaimniekošanu saistīto jautājumu risināšanā, situācija var būtiski atšķirties pat blakus esošās pašvaldībās. Tādējādi piederīgajiem var būt sarežģīti iegūt tiem nepieciešamo ar kapavietas iegūšanu un apbedīšanu saistīto informāciju paaugstināta stresa apstākļos.

Revīzija tika veikta, lai izvērtētu, vai iedzīvotāji var pilnvērtīgi un viņiem ērtā veidā saņemt piederīgo apbedīšanai nepieciešamo informāciju un pakalpojumus, un lai apzinātu pašvaldību rīcību kapsētu izveidošanas un apsaimniekošanas jautājumu risināšanā, izvērtētu tās atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī novērtētu pašvaldību veikto darbību un tām izlietoto līdzekļu izmantošanas efektivitāti.

Revīzijas rezultātā paredzēts apkopot pašvaldību pozitīvo pieredzi un raksturot aizgājēja cieņpilnai apbedīšanai nepieciešamo darbību kopumu, tajā skaitā, vienkāršojot un uzlabojot iedzīvotājiem nepieciešamās informācijas iegūšanu.

Revīzijā kopumā tika vērtēta pašvaldību pārziņā esošo kapsētu izmantošana un apsaimniekošana, tajā skaitā kapsētu teritorijas un infrastruktūras attīstības plānošana un īstenošana, informācijas pieejamība, jomas darbības organizēšana un finansēšana, kā arī uzraudzība un kontrole.

Tika sagatavots informatīvs ziņojums, kurā norādīti būtiskākie konstatējumi, secinājumi, salīdzināta situācija pašvaldībās, tajā skaitā apzinot informāciju par jomas reglamentējumu un noteiktajiem

Revīzija ir veikta, lai sekmētu Pašvaldības pārziņā esošo kapsētu efektīvu pārvaldīšanu nolūkā nodrošināt aizgājēja cieņpilnai apbedīšanai nepieciešamo.

obligātajiem maksājumiem visās 119 pašvaldībās, kā arī pausts Valsts kontroles viedoklis par situāciju valstī kopumā.

Savukārt katrai no izlasē iekļautajām 11 pašvaldībām tika sagatavots atsevišķs ziņojums par kapsētu jomas apsaimniekošanu un attīstību, raksturojot un novērtējot katras pašvaldības darbību atbilstību normatīvajiem aktiem un lietderības aspektiem.

Lai sniegtu pilnīgu ieskatu kapsētu jomas organizācijas un finansēšanas modeļos, revīzijas izlasē tika iekļautas pašvaldības no visiem Latvijas novadiem ar atšķirīgu iedzīvotāju skaitu un sastāvu, atšķirīgu budžetu un administratīvi teritoriālo raksturojumu, kas ļāva aptvert dažādas reliģiskās konfesijas, tradīcijas, kā arī vērtēt atšķirīgus apsaimniekošanas modeļus, finanšu ietekmi uz jomas pakalpojumu nodrošinājumu.

Lai nodrošinātu revidentu secinājumu pārskatāmību, katras nodaļas sākumā norādīts viens vai vairāki vērtētie Pašvaldības darbības rādītāji un sniegts novērtējums, izmantojot luksofora principu: zaļš – vērtējamais aspekts ir sakārtots, dzeltens – ir nepieciešami precizējumi, papildinājumi, sarkans – konstatētas būtiskas neatbilstības, problēmas. Vērtējuma kopsavilkums attēlots sadaļas “Galvenie secinājumi” beigās.

Galvenie secinājumi

Pašvaldība veic ikdienas kapsētu uzturēšanas un apsaimniekošanas darbības, lai nodrošinātu iedzīvotājiem nepieciešamo mirušo tuvinieku cieņpilnai apbedīšanai, tomēr revīzijā konstatētais liecina, ka šai jomai netiek pievērsta pietiekama Pašvaldības uzmanība, neraugoties uz tās specifisko un delikāto raksturu:

- ☑ lai gan Pašvaldība attīstības plānošanas dokumentos ir noteikusi ar kapsētu jomu saistītas problēmas un uzdevumus to risināšanai, tomēr šie uzdevumi netiek īstenoti, turklāt nav noteikti konkrēti un izmērāmi veicamo darbību rezultāta rādītāji un to salīdzināmas vērtības, kas neļauj novērtēt Pašvaldības sasniegtā atbilstību iepriekš plānotajam, respektīvi, pārlicināties par veikto darbību atbilstību iedzīvotāju prioritārajām vajadzībām;
- ☑ nav reglamentēta Pašvaldības pārziņā esošo kapsētu izmantošanas kārtība, nav noteikta un netiek veikta apbedījumu vietu un apbedījumu uzskaitē, līdz ar to netiek īstenota arī kapsētās veikto darbību uzraudzība, kā arī publiski nav pieejama informācija par kapsētās apbedītajiem.

Ņemot vērā minēto, iedzīvotājiem var rasties problēmas informācijas iegūšanā par senāk mirušiem tuviniekiem un to apbedījumu vietām.

Pretēji normatīvajā aktā¹ noteiktajam Pašvaldība tās rīcībā esošos finanšu līdzekļus neizlieto lietderīgi – Pašvaldība tās komercsabiedrībai par pakalpojumiem, tajā skaitā par kapsētu teritoriju sakopšanu, maksā 6–43 reizes vairāk nekā par pakalpojumu prasa citas tirgū darbojošās komercsabiedrības.

Apkopojot secinājumus, sniedzam Valsts kontroles revidentu vērtējumu par mūsu izvirzīto cieņpilnas apbedīšanas nodrošināšanas priekšnosacījumu izpildi Pašvaldībā, darbību atbilstību normatīvajiem aktiem, kā arī izveidotajām kontrolēm (*skatīt 1.attēlu*).

Pašvaldības darbības rādītājs	Sakārtots	Nepieciešami pilnveidojumi	Būtiskas problēmas
Nodrošinājums ar informāciju par būtiskajiem jautājumiem			●
Kapavietas iegūšanas nosacījumi un procesa vienkāršums			●
Ar apbedīšanu saistīto pakalpojumu organizēšana			●
Infrastruktūras nodrošinājums, kapsētu labiekārtojums		●	
Atbilstība normatīvo aktu prasībām		●	
Pašvaldības izveidotā kontroles sistēma		●	

1.attēls. Pašvaldības darbību vērtējums.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz revīzijā konstatēto un mūsu secinājumiem, Pašvaldībai tika sniegti pieci ieteikumi, kurus ieviešot:

- ☑ tiks veiktas darbības, lai uzlabotu iedzīvotājiem būtiskās ar kapsētu izmantošanu saistītās informācijas pieejamību;
- ☑ tiks veiktas darbības, lai nodrošinātu labāku pakalpojumu pieejamību klientam;
- ☑ tiks īstenoti pasākumi, lai pilnveidotu Pašvaldības attīstības un budžeta plānošanu;
- ☑ tiks veiktas darbības, lai uzlabotu Pašvaldībā ieviestās kontroles.

Ziņojuma struktūra

Informācija ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- ✓ Īss kapsētu apsaimniekošanas situācijas apraksts;
- ✓ Pašvaldības īss raksturojums;
- ✓ revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi, sadalot tos trīs būtiskās nodaļās; katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis, secinot būtiskāko un to tālāk nodaļā pamatojot ar revīzijas konstatējumiem;
- ✓ revidējamās vienības iesniegtais viedoklis par veikto revīziju;
- ✓ revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes (mērķis, juridiskais pamatojums, atbildība, apjoms, ierobežojumi).

Ziņojuma pirmajā nodaļā ir izvērtēta iedzīvotājiem būtiskās informācijas par Pašvaldības kapsētu izmantošanu pieejamība, raksturota Pašvaldības izveidotā apbedījumu vietu un apbedīšanas uzskaites sistēma, kā arī novērtēta kapsētu pieejamība un labiekārtojums.

Ziņojuma otrajā nodaļā ir analizēta Pašvaldības attīstības un budžeta plānošanas sasaiste, izvērtējot, vai līdzekļi kapsētu infrastruktūrā tiek investēti saskaņā ar definētajām prioritātēm un aktuālajām vajadzībām.

Trešajā nodaļā ir analizēts rīcības ar Pašvaldības līdzekļiem pamatojums – vērtēts, vai Pašvaldība tās kapsētu infrastruktūru izmanto efektīvi, vai gūst un precīzi uzskaita visus paredzētos ieņēmumus, kontrolē izmaksu pamatotību.

Revīzijas ziņojumā ietverts revidējamās vienības iesniegtais viedoklis par veikto revīziju.

Sadaļā “Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes” ietverta informācija par revīzijas veikšanas mērķi, juridisko pamatojumu, atbildību, apjomu, ierobežojumiem, kā arī norādīti vērtēšanas kritēriji un sniegts to izpildes kopsavilkums.

Kopsavilkums

Situācijas apraksts

Pašvaldības apraksts

Secinājums

Pamatojums

Ieteikums

Pašvaldības viedoklis

Revīzijas raksturojums

Situācijas apraksts

Kapsētu izveidošanas un uzturēšanas un ar to cieši saistītās mirušo kremācijas un apbedīšanas pakalpojumu sniegšanu likumā “Par pašvaldībām” noteiktās² autonomās funkcijas “*gādāt par kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošanu un uzturēšanu*” īstenošanai Latvijā reglamentē MK noteikumi³, kā arī likumā noteiktā kārtībā⁴ izdoti pašvaldību saistošie noteikumi pretēji mūsu kaimiņvalstīm, kur ir pieņemti jomu reglamentējoši likumi⁵.

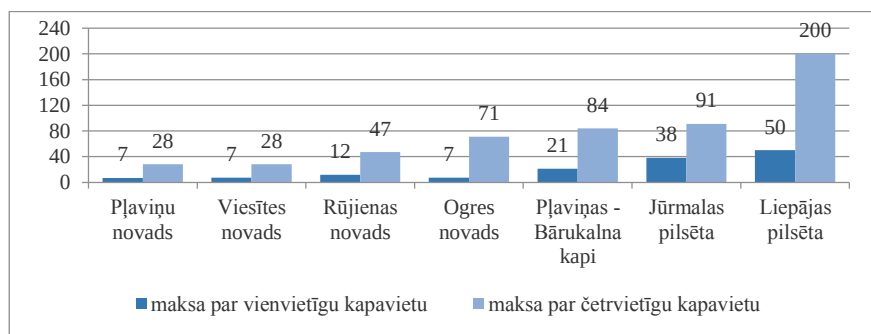
Kapsētu apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumi ir izstrādāti 91 pašvaldībā. Tajos ietverts ļoti atšķirīgs jautājumu loks, kā arī konkrētas normas reglamentētas dažādi.

Pašvaldības arī atšķirīgi attiecas pret dažādu maksājumu noteikšanu par to pārziņā esošo kapsētu uzturēšanu un apsaimniekošanu, tomēr viens vai vairāki ar kapsētu izmantošanu saistīti obligāti veicamie maksājumi ir noteikti 80 pašvaldībās. To piemēri attēloti 1.pielikumā.

Piemēram, Kārsavas novada pašvaldībā maksājumi par kapsētu izmantošanu nav noteikti. Savukārt Dobeles novadā papildus jaunas kapavietas iegādes maksai ir noteikti⁶ vēl arī maksājumi par jaunas kapavietas ierādīšanu un iemērīšanu, par nomas līguma slēgšanu un ar apbedīšanu saistīto dokumentu noformēšanu.

Noteiktie maksājumi variē ļoti lielā amplitūdā, piemēram:

- ☑ revīzijas izlasē iekļautajās pašvaldībās maksa par kapavietas ierādīšanu ir noteikta no 7,00 euro līdz 50,00 euro par vienvietīgu kapavietu un no 28,00 euro līdz 200,00 euro par četrvietīgu kapavietu (*skatīt 2.attēlu*), savukārt citu administratīvo teritoriju pašvaldībās tā ir noteikta pat 578,51 euro par vienvietīgu kapavietu⁷ un 874,71 euro par četrvietīgu kapavietu⁸;

2.attēls. Kapavietas ierādīšanas maksa revīzijas izlasē iekļauto pašvaldību kapsētās⁹, euro.

- ☑ sešās pašvaldībās¹⁰ noteiktā nomas maksa par kapavietu gadā ir no 1,42 *euro* līdz 4,15 *euro* par vienvietīgu kapavietu.

Līdztekus pašvaldību noteiktajiem obligāti veicamajiem maksājumiem par kapavietas iegūšanu piederīgie var izvēlēties arī citus pašvaldību vai komercsabiedrību piedāvātus maksas pakalpojumus, lai pienācīgi atvadītos no mirušā tuvinieka, piemēram, kapličas nomu atvadu ceremonijai, mirušā uzglabāšanai līdz ceremonijai, kapavietas noformēšanu pirms ceremonijas un sakopšanu pēc apbedīšanas u.tml.

Atšķirīga ir arī pašvaldību tīmekļa vietnēs izvietotā informācija par kapsētu apsaimniekošanu un izmantošanu – saistošie noteikumi, maksas pakalpojumu apraksti, cenrāži ir izvietoti dažādās tīmekļa vietņu sadaļās, un ir nepieciešams ilgs laiks informācijas atrašanai.

Esošā krasi atšķirīgā situācija dažādos novados – kapsētu jomas reglamentējuma esamība, maksājumu veidi, to apmērs, samaksas kārtība, pieejamās informācijas apjoms, tās atrašanai patērējamais laiks – liedz piederīgajam ātri iegūt pilnīgu un salīdzināmu informāciju, kas nepieciešama saistībā ar mirušā radnieka apbedīšanas vietas izvēli, iegūšanu un apbedīšanu.

Valsts kontroles ieskatā pašvaldībai jānodrošina, lai ikviens iedzīvotājs, saskaroties ar nepieciešamību apbedīt piederīgo, to var izdarīt cieņpilni, pēc saviem ieskatiem, vēlmēm un iespējām izvēloties nepieciešamos pakalpojumus. Tam ir nepieciešami šādi priekšnosacījumi:

- ☑ precīza, pilnīga un dažādām mērķauditorijām viegli un ātri atrodamā informācija par jautājumiem, kas saistīti ar apbedīšanu un kapsētu izmantošanu;
- ☑ pieejama kapavieta, ietverot samērīgu, objektīvi pamatotu vienreizēju samaksu par to;
- ☑ piedāvāto ar kapsētu izmantošanu un apbedīšanu saistīto pakalpojumu klāsts un maksas apmērs (cenrāži), kā arī apraksts un saņemšanas kārtība, ieskaitot pakalpojuma saņemšanai nepieciešamos dokumentus;
- ☑ attīstīta kapsētu infrastruktūra, ieskaitot izvadīšanas būves (tajā skaitā kapličas), labiekārtojumu¹¹ un uzskaites sistēmu, kam jānodrošina iedzīvotājiem ātri un ērti iegūstama informācija par Latvijas kapsētās apbedītajiem, kā arī kapavietu pieejamību.

Ņemot vērā minēto, revīzijā tika izvērtēts:

- ☑ kā Pašvaldība plāno un īsteno kapsētu infrastruktūras attīstību un ikdienas uzturēšanu;

- ☑ vai un kā reglamentēta kapsētu izmantošana, tajā skaitā, vai ir noteikti ar kapsētu izmantošanu saistīti maksājumi;
- ☑ kā iedzīvotājiem iespējams iegūt informāciju par kapavietu iegūšanu un apbedīšanas procesa organizāciju Pašvaldības kapsētās;
- ☑ vai un kā tiek uzskaitītas un kartētas apbedījumiem pieejamās vietas kapsētās un veiktie apbedījumi;
- ☑ kā Pašvaldībā organizēta kapsētu apsaimniekošanai atvēlēto finanšu vadība.

Tāpat tika vērtēta likumības aspektu ievērošana, tajā skaitā:

- ☑ vai kapsētu attīstības plānošana Pašvaldībā notiek atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam un tā ir saskaņota ar budžeta plānošanu;
- ☑ vai ir nodrošināta normatīvajiem aktiem atbilstoša finanšu uzskaites un kontroles sistēma;
- ☑ vai netiek sniegti ar pašvaldību funkciju izpildi nesaistīti pakalpojumi.

Pašvaldības apraksts

Kārsavas novadā, kura platība¹² ir 626,76 km², 2017.gada sākumā bija 5983 iedzīvotāji¹³. Lai arī valstī ir daudz pēc iedzīvotāju skaita mazāku novadu, arī Kārsavas novada iedzīvotāju skaits nav vērtējams kā liels, ņemot vērā likumā¹⁴ noteikto novada izveidošanas kritēriju – 4000 iedzīvotāju. Iedzīvotāju skaits novadā samazinās – iepriekšējo piecu gadu laikā tas sarucis par 11,7%¹⁵.

Iedzīvotāju skaita dinamiku ietekmē mirušo skaits: 2014.gadā Pašvaldībā reģistrēti 128, 2015.gadā – 105 un 2016.gadā – 127 mirušie¹⁶.

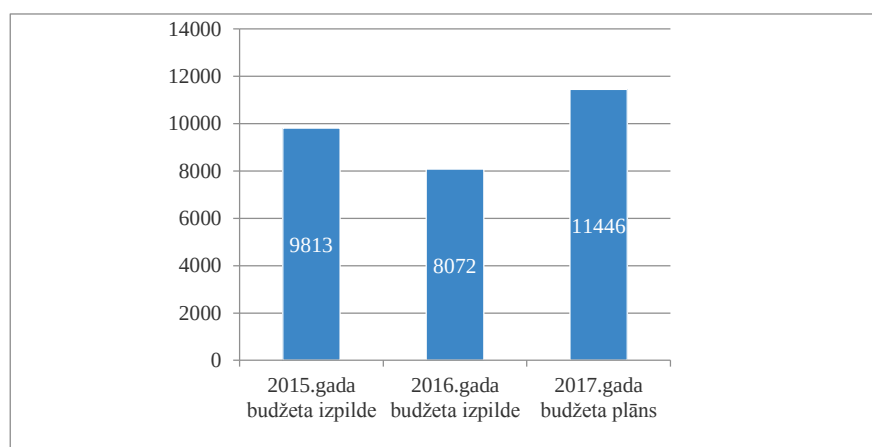
Kārsavas novada administratīvajā teritorijā ir 36 Pašvaldības pārziņā esošas kapsētas, un revīzijā tika apsekotas 10 no tām – Zeļčovas, Goliševas, Pudinas, Mihalovas, Vecpiragovas, Pliešu, Keiseļovas, Zobļovas, Naudaskalna, Kārsavas (Malnavas pagastā) –, iepazīstot kapsētu apsaimniekotāja darbību ikdienā.

Pašvaldībā kapsētu izveidošanas un uzturēšanas joma ar saistošajiem noteikumiem netiek reglamentēta un darbiniekiem nav noteikti pienākumi un uzdevumi šajā jomā. Tāpat Pašvaldībā šajā jomā nav noteikti obligāti veicamie maksājumi kapavietas iegūšanai.

Pašvaldībā nav izveidotas kapsētu pārziņa amata vietas, un Pašvaldība norādīja, ka tas ir aktuāli tikai Kārsavas pilsētas kapsētā, jo pārējās kapsētās ir neliels apbedīto skaits.

Pašvaldība tās administratīvajā teritorijā esošajās kapsētās nodrošina tikai zāles pļaušanu un sniega notīrīšanu, bet neveic nedz apbedījumu uzskaiti, nedz apbedīšanas kontroli.

Kārsavas Brāļu kapu un Veco kapu apsaimniekošana deleģēta pašvaldības kapitālsabiedrībai SIA “Kārsavas namsaimnieks”¹⁷. Pārējās kapsētas apsaimnieko pagastu pārvaldes piešķirtā budžeta ietvaros (*skatīt 3.attēlu*).

3.attēls. Pašvaldības kapsētu apsaimniekošanas budžets 2015., 2016. un 2017.gadā¹⁸.

Papildus budžetā piešķirtajiem līdzekļiem Pašvaldība finansē Attīstības programmas rīcības plānā¹⁹ paredzētās vidēja termiņa prioritātes “VP7 *Infrastruktūras attīstība*” ietvaros noteiktā rīcības virziena “RV7.4 *Nodrošināt kapsētu pieejamību*” un uzdevuma “U7.4.2 *Nodrošināt kapsētu apsaimniekošanu un paplašināšanu*” izpildi: 2016.gadā 300 euro izlietoti kapličas remontdarbiem Zeļčevas kapos Malnavas pagastā²⁰ un 300 euro – kapličas izbūvei Salnavas pagasta Keiseļovas kapos²¹.

1. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi iedzīvotājiem iespēju cieņpilni apbedīt aizgājēju, noorganizējot skaidru, vienkāršu procesu un ar to saistīto informāciju, kā arī ir nodrošinājusi kapsētu izmantošanai ērtu un pieejamu vidi?

Viens no valsts un pašvaldības galvenajiem uzdevumiem ir publisko pakalpojumu nodrošināšana sabiedrībai²². Valsts pārvaldei, vadot procesu, ir jābūt mazai, efektīvai un uz sabiedrības vajadzībām orientētai, tādējādi arī pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem jābūt orientētiem uz klienta vajadzībām, pakārtojot tam gan resursus, gan organizatorisko struktūru²³.

1.1. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi iedzīvotājiem pilnīgu un precīzu informāciju par tās pārziņā esošās kapsētu infrastruktūras izmantošanu?

Pašvaldības tīmekļa vietnē ievietotie dokumenti un sniegtā informācija nedod iespēju iedzīvotājam vienkopus iegūt visu informāciju par Pašvaldības pārziņā esošo Kārsavas novada administratīvās teritorijas kapsētu izmantošanas kārtību. Tāpat informācija par kapavietu izvietojumu Kārsavas novada kapsētās un apbedītajiem publiski nav pieejama.

Pašvaldībām savās tīmekļa vietnēs sadaļā “Pakalpojumi” jānorāda darbības, kas personai jāveic, lai saņemtu pakalpojumu, pakalpojuma saņemšanai nepieciešamo dokumentu uzskaitījums, laikposms, kurā Pašvaldība pieņem lēmumu par pakalpojuma sniegšanu, pakalpojuma maksa (ja tāda ir) saskaņā ar maksas pakalpojumu cenrādi²⁴.

Informācija par Pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem ir pieejama Pašvaldības tīmekļa vietnes sadaļas “Pašvaldība” apakšsadaļā “Pakalpojumi”, tomēr tajā nav iekļauta informācija par kapsētu izmantošanu²⁵. Tāpat Pašvaldības tīmekļa vietnē nav pieejama VARAM izstrādātā kārtība “*Mirušo apbedīšana soli pa solim*”.

Pakalpojumu nodrošināšana sabiedrībai ir viens no galvenajiem valsts un pašvaldību uzdevumiem.

Nodrošinājums ar informāciju par būtiskajiem jautājumiem	
Kapavietas iegūšanas nosacījumi un procesa vienkāršums	

Pašvaldība nenodrošina iedzīvotājiem informāciju par kapsētu izmantošanas kārtību.

Apsekojot Pašvaldības pārziņā esošās kapsētas, konstatēts, ka iedzīvotāju informēšanai pie atsevišķām kapsētām, piemēram, Zeļčovas un Vecpiragovas kapsētas, ir izveidoti informācijas stendi, kuros ir izvietota pakalpojumu sniedzēju reklāma un draudžu informācija par svinamajām dienām. Tāpat pakalpojumu sniedzēju reklāmas lapiņas piestiprina pie kokiem (*skatīt 4.attēlu*).

Informācija par Pašvaldības kapsētās apbedītajiem publiski nav pieejama.

Revīzijā tika konstatēti vairāki veidi, kā nodrošināt pašvaldību apkopotās un sagatavotās informācijas par kapsētu izmantošanu un apbedījumiem publisku pieejamību. Revidentu ieskatā visātrāko un ērtāko pieejamību nodrošina datu publicēšana Pašvaldības tīmekļa vietnē, kā arī informācijas stendos pie kapsētām.

4.attēls. Skats Goliševas kapsētā²⁶.

1.2. Vai Pašvaldība ir izveidojusi tādu apbedījumu vietu un apbedīšanas uzskaites sistēmu, kas ļauj pamatot Pašvaldības pieņemtus lēmumus kapsētu infrastruktūras paplašināšanā, kā arī nodrošina kvalitatīvu pakalpojumu?

Pašvaldības pienākums ir nodrošināt pakalpojumu sniegšanas pilnveidošanu ar mērķi nodrošināt labāku pakalpojuma pieejamību sabiedrībai. Pakalpojumu pilnveidošana savā būtībā ir pastāvīga (cikliska) uzdevumu kopuma veikšana, sākot ar esošās situācijas apzināšanu un izvērtēšanu, pilnveides mērķu izvirzīšanu, beidzot ar pilnveidošanas pasākumu plānošanu un īstenošanu²⁷.

Ar apbedīšanu saistīto
pakalpojumu
organizēšana

Pašvaldība nav izveidojusi apbedījumu uzskaites sistēmu, līdz ar to tai nav informācijas pamatotu lēmumu pieņemšanai.

Pašvaldība nav izveidojusi apbedījumu uzskaites sistēmu, kas ļautu sekot apbedījumiem pieejamo vietu izmantošanas un apbedīšanas intensitātei, kā arī operatīvi iegūt nepieciešamo informāciju, ko izmantot lēmumu par kapsētu infrastruktūras attīstību pamatošanai. Turklāt Pašvaldība neuzrauga arī kapsētās veikto darbību atbilstību normatīviem.

Apbedījumu reģistrācija

Pašvaldība apsaimnieko tās administratīvajā teritorijā esošas 36 kapsētas, taču tajās veikto apbedījumu un apbedīto reģistrāciju Pašvaldība neveic. Tāpat netiek veikta arī apbedījumiem pieejamo brīvo vietu uzskaitē, lai varētu plānot un pamatot Pašvaldības lēmumus, kas saistīti ar kapsētu apsaimniekošanu un infrastruktūras attīstību.

Nevienā no Pašvaldības apsaimniekotajām kapsētām nav izveidoti kapsētu plāni ar apbedījumu izvietošanu, kas ļautu interesentiem ātri iegūt informāciju par apbedītajiem piederīgajiem.

Miršanas fakta reģistrāciju veic Kārsavas novada Dzimtsarakstu nodaļa, ierakstā norādot²⁸:

- ☑ personas uzvārdu, vārdu;
- ☑ personas kodu;
- ☑ deklarēto dzīvesvietas adresi;
- ☑ miršanas datumu;
- ☑ reģistra numuru;
- ☑ apbedījuma vietu²⁹.

Pašvaldības rīcībā nav arī informācija par agrāk veiktajiem apbedījumiem, kā arī netiek veikta šīs informācijas atjaunošana.

Informācija par kapsētās veiktajiem apbedījumiem ir nepieciešama, lai Pašvaldība varētu sniegt apliecinājumu par konkrētas personas apbedījuma atrašanos Pašvaldības kapsētā, atbildot uz Krievijas Federācijas pilsoņu, kuri vēlas apmeklēt radnieku kapavietas Latvijā, iesniegumiem³⁰.

Pašvaldības kapsētās nav kapsētu plānu un informācijas par apbedījumu izvietošanu.

Kapavietu uzskaitē, nekoptu kapavietu apsekošana

Pašvaldība neveic kapavietu uzskaiti, apsekošanu un aktēšanu ar mērķi apzināt nekoptās kapavietas, kuras varētu tikt izmantotas apbedījumu veikšanai nākotnē.

Lai Pašvaldība varētu neuzraudzītās un ilgākā laika periodā nekoptās kapavietas piešķirt jaunu apbedījumu veikšanai, tās rīcībā ir jābūt informācijai:

- ☑ kad ir veikts iepriekšējais apbedījums – vai ir pagājis nepieciešamais laiks jauna virsapbedījuma veikšanai;
- ☑ vai kapavieta netiek kopta, tas ir, nav apglabātā tuvinieku vai citu personu, kuras vēlētos saglabāt piemiņas vietu;
- ☑ kā izvērtēt iespējamo kapavietas kultūrvēsturisko nozīmi un nepieciešamību to saglabāt nākamajām paaudzēm vai kapsētas ainavas saglabāšanai (*skatīt 5.attēlu*).

5.attēls. Skats Malnavas kapsētā³¹.

Kapsētās veikto darbību uzraudzība

Pašvaldību kapsētās veikto darbību uzraudzību lielākoties īsteno kapsētu pārziņi vai teritoriju apsaimniekotāju pārstāvji. Tie ierāda kapavietas robežas, saskaņo un norāda kapa rakšanas vietu un uzrauga kapa rakšanas normatīvu ievērošanu.

Pašvaldības saistošajos noteikumos ir reglamentējušas arī citu darbību veikšanu, piemēram, atļauju izsniegšanu kapavietas aprīkojuma uzstādīšanai, demontāžai, izvešanai vai rekonstrukcijai, kapa rakšanas pakalpojuma ierobežojumus u.tml.

Pašvaldības darbinieki informēja³²:

Pašvaldība neveic nekopto kapavietu apsekošanu un aktēšanu.

Pašvaldība nenodrošina kapsētās veikto darbību uzraudzību.

- ☑ apbedīšana nav jāsaskaņo ar Pašvaldības darbiniekiem;
- ☑ piederīgie var brīvi izvēlēties kapsētu un vēlamo kapavietu kapsētā;
- ☑ Pašvaldība nekontrolē arī virsapbedījumu veikšanu;
- ☑ kapsētu labiekārtojumu veido iedzīvotāji saskaņā ar paražām un tradīcijām, kā arī atbilstoši savām vēlmēm.

Tomēr Pašvaldība kā vienu no aktuālākajām problēmām ir definējusi kapsētās veikto darbību organizēšanu (*plašāk skatīt nodaļā par attīstības plānošanu*).

1.3. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi iedzīvotājiem kapsētu izmantošanai ērtu un pieejamu vidi?

Lai gan Pašvaldība veic kapsētu uzkopšanas darbus, tomēr tā nav nodrošinājusi kapsētu infrastruktūru, kas nepieciešama, lai apmeklētāji varētu ērti veikt savu tuvinieku kapavietu apkopšanu, turklāt kapsētu uzturēšanu un labiekārtošanu galvenokārt nodrošina iedzīvotāji.

Lai nodrošinātu piederīgajiem iespēju cieņpilni apbedīt aizgājēju, pašvaldībām revidentu ieskatā būtu jānodrošina virkne priekšnosacījumu, tajā skaitā attīstīta kapsētu infrastruktūra, ieskaitot izvadīšanas būves (kapličas u.c.) un teritorijas labiekārtojumu: piemēram, norādes, piebraucamie ceļi, auto stāvlaukumi, teritorijas norobežojums, teritorijas apgaismojums, informācijas stendi, kapsētu celiņi, labierīcības, soliņi, atkritumu urnas, ērtas ūdens ņemšanas vietas, kapusvētku norises vietas aprīkojums.

Saskaņā ar teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstu³³ Pašvaldība ir konstatējusi, ka:

- ☑ vidējā termiņā ir nepieciešams turpināt atsevišķu kapu saimniecības uzlabojumu veikšanu, it īpaši apzaļumošanas un labiekārtošanas (kapu celiņu, nožogojumu, ieejas vārtu rekonstrukcija un piebraucamo ceļu renovācija) jomā;
- ☑ kā viens no steidzamākajiem uzlabojumiem minēta Kārsavas kapsētas teritorijas labiekārtošana (jauno kapavietu ierīkošanai nepieciešamās teritorijas labiekārtošana: koku ciršana, celiņu

Pašvaldība nav īstenojusi visu tās pārziņā esošo kapsētu labiekārtošanu.

Infrastruktūras
nodrošinājums, kapsētu
labiekārtojums

tīkla izveide, ūdens ņemšanas vietas ierīkošana, stāvvietas organizēšana, kā arī kapličas izbūve);

- ☑ ilgtermiņā nepieciešams paplašināt esošo vai izveidot jaunu kapsētas teritoriju pie Kārsavas pilsētas.

Daļa kapsētu labiekārtošanas darbu tiek veikti, pamatojoties uz iedzīvotāju iesniegumiem un lūgumiem, piemēram, iedzīvotāji lūdza³⁴ Pašvaldības finansiālu atbalstu 2007.gadā par iedzīvotāju saziņotajiem līdzekļiem uzbūvētās Zeļčovas kapličas remontam, kam Pašvaldība piešķīra 300 euro.

Apsekošanā konstatēts, ka:

- ☑ kapsētās ir izvietoti soliņi;
- ☑ kapsētās ir uzceltas nojumes, būves bērnu ceremonijas norisei, kapusvētku vadīšanai (*skatīt 6.attēlu*);
- ☑ kapsētās ir apzīmētas atkritumu savākšanas vietas, novietoti konteineri neorganisko atkritumu izmešanai;
- ☑ kapsētās, kurās nav dabisko ūdens ņemšanas vietu, ir izveidotas akas;
- ☑ daļā kapsētu ir izvietotas tualetes.

6.attēls. Skats Keiseļovas kapsētā³⁵.

Neraugoties uz Pašvaldības paveikto, ne visu kapsētu labiekārtojums ir pilnīgs, piemēram:

- ☑ Mihalovas kapsētā nav pieejams ūdens un apmeklētājiem tas ir jāved līdz;
- ☑ nav sakārtots Kārsavas kapsētas (Malnavas pagastā) piebraucamais ceļš, autostāvvietā;

- ☑ ir izzuduši celiņi starp kapavietām Kārsavas kapsētā (Malnavas pagastā), kas apgrūtina pārvietošanos pa kapsētu.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu iedzīvotājiem iespēju cieņpilni apbedīt aizgājēju, Pašvaldībai:

- ☑ sagatavot iedzīvotājiem būtisko informāciju par kapavietu iegūšanu un izmantošanu;
- ☑ izveidot apbedījumu vietu un apbedīšanas uzskaites sistēmu novada kapsētās, apzināt informāciju par kapsētās veiktajiem apbedījumiem un nodrošināt tās ērtu pieejamību;
- ☑ izvērtēt Pašvaldības kapsētu labiekārtojuma pilnīgumu un cieņpilnai apbedīšanai trūkstošās infrastruktūras izveides iespējas, attiecīgi precizējot attīstības plānošanas dokumentus.

2. Vai Pašvaldībā izveidotā attīstības plānošanas un budžeta sistēma atbilst labai pārvaldībai un ļauj pamatot Pašvaldības finanšu resursu izlietojumu iedzīvotājiem prioritārām vajadzībām?

Saskaņā ar normatīvo regulējumu pašvaldībai jāizveido attīstības plānošanas sistēma – jāizstrādā attīstības plānošanas dokumenti, kuros jānosaka mērķi, rīcības virzieni, darbības, kā arī sasniedzamais rezultāts un tā rādītāji, lai būtu iespējams novērtēt mērķa sasniegšanu, un jā sagatavo ar attīstības plānošanu saskaņots budžets, paredzot lietderīgāko pašvaldības līdzekļu izlietojumu³⁶.

2.1. Vai Pašvaldībā ir noteikti konkrēti mērķi un uzdevumi, kas ir saistīti ar kapsētu infrastruktūras attīstību un kapsētu apsaimniekošanu?

Pašvaldība ir noteikusi administratīvajā teritorijā aktuālās problēmas, kā arī īstenojamās investīciju projektus kapsētu

Atbilstība normatīvo aktu prasībām

Pašvaldības izveidotā kontroles sistēma

infrastruktūras attīstībai, tomēr sagaidāmais rezultāts ir aprakstošs un nav noteiktas rezultatīvo rādītāju skaitliskās vērtības, lai novērtētu sasniegto, kā arī uzraudzība veikta nepilnīgi – nav norādītas veiktās un turpmāk veicamās darbības.

Prioritāšu definēšana attīstības plānošanas dokumentos

Pašvaldībā ir izstrādāta un ir spēkā Kārsavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030.gadam³⁷, Kārsavas novada attīstības programma 2012.–2018.gadam³⁸, kura ietver esošās situācijas aprakstu, attīstības programmas īstenošanas rīcības un investīciju plānus.

Attīstības programmā, raksturojot esošo situāciju, Pašvaldība ir noteikusi ar kapsētu infrastruktūras attīstību saistītās problēmas un nepieciešamo attīstību – norādīts³⁹, ka *“nākotnē būtu nepieciešams paplašināt Kārsavas kapsētu Malnavas pagastā”* un *“nevienai kapsētai nav izvēlēti kapu pārziņi. Līdz ar to kapsētu teritorijā netiek iedalītas vietas apglabāšanai, neveidojas celiņu tīkls, kas rada sarežģījumus piekļūšanai pie kapu vietām”*.

Ņemot vērā situācijas raksturojumu, Pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentos ir izvirzītas ar teritorijas attīstību un labiekārtošanu saistītas prioritātes, un ir noteikti rīcības virzieni, aktivitātes kapsētu teritoriju attīstībā – Attīstības programmas rīcības plānā⁴⁰ ir ietverts uzdevums *“U7.4.2. Nodrošināt kapsētu apsaimniekošanu (piemēram, Kārsavā) un paplašināšanu”* savukārt investīciju plānā⁴¹ ir iekļauts projekts, par kura īstenošanas iespējām paredzēts lemt atkarībā no pieejamā finansējuma: *“Kapliču restaurācija, norāžu uzstādīšana uz kapiem un kapličām, autostāvvietu izveide pie kapsētām”*.

Tādējādi attīstības plānošanas dokumentos definētie mērķi un noteiktie rīcības virzieni, darbības, uzdevumi izriet no iepriekš veiktās situācijas analīzes.

Mērķu sasniegšanas uzraudzība

Lai novērtētu kapsētu teritoriju un infrastruktūras attīstībā sasniegto un salīdzinātu to ar plānoto, jāvērtē uzdevumu izpildē paredzētie sasniedzamie rezultāti un tos raksturojošie rādītāji.

Pašvaldības
programmā
prioritārie attīstības virzieni
izriet no veiktās situācijas
analīzes.

Pašvaldība ir noteikusi aprakstošus sagaidāmos veicamo rīcību rezultātus, nav noteikti izmērāmi rādītāji (piemēram, restaurēto kapliču skaits vai izvietojamo norāžu uz Pašvaldības kapsētām skaits) un to sākotnējās un sasniedzamās vērtības.

Attīstības programmā⁴² ir paredzēta ilgtermiņa prioritāte “IP3 Pašvaldības pārvaldības, infrastruktūras un ilgtspējīgas vides attīstība”, vidēja termiņa prioritāte “VP7 Infrastruktūras attīstība”, rīcības virziens “RV7.4 Nodrošināt kapsētu pieejamību”, kura ietvaros paredzēts uzdevums “U7.4.2 Nodrošināt kapsētu apsaimniekošanu (piemēram, Kārsavā) un paplašināšanu”, nosakot⁴³ 2017.gadā sasniedzamo rezultātu: “Nodrošināta kapu apsaimniekošana: turpināt veco koku izgriešanu visos novada kapos; uzstādīt atkritumu konteinerus visās novada kapsētās”.

Aktualizētajā investīciju plānā⁴⁴ projekta “Kapliču restaurācija, norāžu uzstādīšana uz kapiem un kapličām, autostāvvietu izveide pie kapsētām” līdz 2018.gadam sasniedzamais rezultāts norādīts “Restaurētas kapličas, izveidotas autostāvvietas, uzstādītas norādes”.

Pašvaldība ir noteikusi⁴⁵ arī attīstības dokumentu uzraudzības kārtību un uzraudzības veikšanas periodiskumu – ikgadējā uzraudzība, uzraudzība par trīs gadu periodā paveikto.

Attīstības mērķu sasniegšanas uzraudzība Pašvaldībā tiek īstenota, izstrādājot budžetu nākamajam gadam – pēc budžeta apstiprināšanas tiek aktualizēti Attīstības programmas rīcības un investīciju plāni, izvērtējot budžeta iespējas un apzinot projektu īstenošanas nepieciešamību.

Ir izstrādāti arī ikgadējie uzraudzības ziņojumi, kā arī uzraudzības ziņojums par 2012.–2014.gadā paveikto:

- ☑ ikgadējos Attīstības programmas uzraudzības ziņojumos⁴⁶ sniegta informācija par Pašvaldības īstenotajiem projektiem un analizēts vidēja termiņa prioritātes raksturojošo rādītāju progress;
- ☑ uzraudzības ziņojumā par 2012.–2014.gadā sasniegto raksturota novada attīstība, vidēja termiņa prioritāšu īstenošana, kā arī izdarīti secinājumi un sniegti priekšlikumi. Analizējot vidēja termiņa prioritātes “VP7 Infrastruktūras attīstība” īstenošanu, norādīts⁴⁷, ka viens no prioritātes īstenošanai paredzētajiem rīcības virzieniem ir “RV7.4 Nodrošināt kapsētu pieejamību” un “turpinās aktīvs darbs pie projektiem šajā prioritātē”.

Kapsētu teritoriju un infrastruktūras attīstībā sasniedzamais rezultāts ir aprakstošs, nav noteikti rezultāta rādītāji, to sākotnējās un plānotās vērtības.

Tādējādi uzraudzības ziņojums neatklāj Pašvaldības paveikto kā arī nākotnē veicamās darbības, to sekmīgu rezultātu raksturojošos rādītājus, izpildes termiņus u.tml.

Apkopojot minēto, revidenti secina: lai gan Pašvaldība ir noteikusi tās pārziņā esošo kapsētu attīstībai veicamās būtiskās darbības un īstenojusi to izpildes uzraudzību, tomēr rezultāta rādītāju neesamība neļauj salīdzināt paveikto ar plānoto, kā arī noteikt vēl veicamos uzdevumus un saplānot to īstenošanas budžetu.

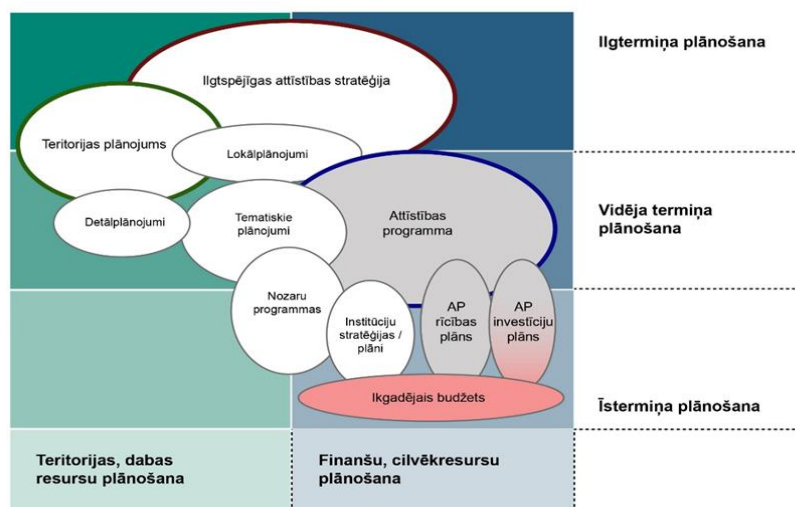
2.2. Vai budžeta plānošana Pašvaldībā tiek sasaistīta ar Pašvaldības attīstības mērķiem un uzdevumiem?

Lai gan Pašvaldība ir izstrādājusi budžeta sagatavošanas kārtību, tajā nav noteikta budžeta dokumentos iekļaujamā informācija no attīstības plānošanas dokumentiem. Pašvaldības budžeta dokumentos netiek norādīta sasaiste starp plānoto konkrētai jomai piešķiramo finanšu līdzekļu apjomu un Pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos noteiktiem rīcības virzieniem, rīcībām, aktivitātēm.

Atbilstība normatīvo aktu prasībām

Katrai pašvaldībai ir ļoti rūpīgi jāplāno sava darbība un jāizvērtē šīs darbības rezultāti, lai ar ierobežotajiem finanšu līdzekļiem risinātu tikai aktuālākās problēmas un apmierinātu iedzīvotāju vajadzības.

7.attēls. Pašvaldības plānošanas dokumentu sistēma un budžeta vieta tajā. Avots: PPK, 2016.

Lēmumiem par budžeta plānošanu un finansējuma piešķiršanu konkrētām aktivitātēm ir jābūt argumentētiem attīstības plānošanas dokumentos un pamatotiem ar tajos definētajiem mērķiem un noskaidroto problēmu risināšanai noteiktajām prioritārajām rīcībām, kā arī ekonomiski piemērotākās alternatīvas izvēli, tas ir, rīcībai jābūt tādai, lai mērķi tiktu sasniegti ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu⁴⁸.

Alternatīvo risinājumu analīze

Nosakot kapsētu apsaimniekošanas jomā veicamos uzdevumus, Pašvaldība nav definējusi un vērtējusi veicamo uzdevumu alternatīvas, to ietekmi uz mērķu sasniegšanu un Pašvaldības budžetu.

Pašvaldība informēja⁴⁹:

Kapsētu paplašināšanas nepieciešamība līdz šim nav aktualizējusies, līdz ar to alternatīvi šī jautājuma risinājumi nav vērtēti. Bet nepieciešamības gadījumā ir apzinātas iespējas kapsētu teritorijas paplašināšanai turpat, uz pašvaldībai piederošās zemes. Ietekme uz Kārsavas novada pašvaldības budžetu nav paredzama.

Neveicot alternatīvu un to ietekmes uz budžetu vērtēšanu plānošanas procesā, Pašvaldība nevar pienācīgi izvērtēt, vai Attīstības programmā tiek iekļauti un realizēti no efektivitātes un ekonomiskuma aspektiem pamatotākie risinājumi.

Budžeta plānošana

Saskaņā ar Pašvaldības budžeta plānošanu reglamentējošo instrukciju⁵⁰:

- ☑ viens no Pašvaldības budžeta dokumentiem ir paskaidrojuma raksts;
- ☑ budžeta prioritātes nākamajam budžeta gadam tiek noteiktas, ņemot vērā Pašvaldības apstiprināto investīciju plānu, kā arī pilsētas attīstības stratēģijā noteiktos uzdevumus.

Budžeta sagatavošanu reglamentējošajos dokumentos nav noteikts, kāda informācija no attīstības plānošanas dokumentiem iekļaujama paskaidrojuma rakstā, budžeta pieprasījumos.

Budžeta izstrādes gaitā Pašvaldībā tiek iesniegti plānoto izdevumu aprēķini pagastu kapsētu uzturēšanai⁵¹, kuros norāda:

Nav izvērtētas veicamo uzdevumu alternatīvas un to ietekme uz Pašvaldības budžetu.

Finanšu līdzekļi netiek plānoti konkrētu attīstības plānošanas dokumentos noteikto uzdevumu, aktivitāšu īstenošanai.

- ☑ kapsētu, tās kadastra numuru un platību;
- ☑ plānotos darbus;
- ☑ izmaksu aprēķina pamatojumu;
- ☑ nākamajam gadam pieprasīto izdevumu summu.

Budžeta paskaidrojuma rakstā⁵² ir norādīti Pašvaldības teritoriju un mājokļu apsaimniekošanas jomā plānotie nozīmīgākie darbi, piemēram, bīstamo koku apsekošana novada teritorijā, atsevišķi neizdalot kapsētu apsaimniekošanai paredzēto finansējumu.

Atsevišķos Pašvaldības lēmumos par līdzekļu piešķiršanu iedzīvotāju iniciatīvām ir sniegtas atsauces uz Attīstības programmā definētām prioritātēm, rīcības virzieniem un uzdevumiem. Piemēram, piešķirot finansējumu kapličas remontdarbiem Zeļčovas kapsētā 300 euro apmērā no budžeta programmas *“Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”*, Pašvaldība lēmumā⁵³ norādīja: *“Minētā aktivitāte atbilst Kārsavas novada attīstības programmas 2012. – 2018.gadam rīcības plānā noteiktai vidējā termiņa prioritātei VP7 Infrastruktūras attīstība, rīcības virziena RV7.4 Nodrošināt kapsētu pieejamību uzdevumam U7.4.2 Nodrošināt kapsētu apsaimniekošanu un paplašināšanu”*.

Tomēr budžeta dokumentos netiek norādīta sasaiste starp plānoto konkrētai jomai piešķiramo finanšu līdzekļu apjomu un Pašvaldības attīstības plānošanas dokumentos noteiktiem rīcības virzieniem, rīcībām, aktivitātēm.

Ņemot vērā minēto, nav iespējams novērtēt Pašvaldības finanšu līdzekļu izlietojuma ekonomiskumu un Pašvaldības rīcības efektivitāti, iegūt objektīvu informāciju lēmumu pieņemšanai par turpmāko rīcību, kā arī sniegt informāciju un skaidrojumus iedzīvotājiem, vai Pašvaldība ir izvēlējusies ekonomiski pamatotākos un pareizākos risinājumus un vai tie ir samērīgi ar Pašvaldības finansiālajām iespējām.

Ieteikums

Pilnveidot Pašvaldības attīstības plānošanas dokumentus, aktualizējot ar jomas attīstību saistītās prioritātes, mērķu un uzdevumu izpildi raksturojošus izmērāmus kapsētu teritoriju un infrastruktūras attīstības darbību rezultātīvos rādītājus, to izpildes termiņus, kā arī nodrošinot sasaisti ar Pašvaldības budžetu un nodrošinot atbilstošu uzraudzību nolūkā pastāvīgi un savlaicīgi novērtēt Pašvaldības darbības efektivitāti un ekonomiskumu un operatīvi rast risinājumus noviržu gadījumā.

3. Vai Pašvaldības rīcība ar finanšu līdzekļiem, nodrošinot kapsētu infrastruktūras izveidi un uzturēšanu, ir ekonomiski pamatota?

Pašvaldība tās rīcībā esošos finanšu līdzekļus pretēji normatīvajā aktā⁵⁴ noteiktajam neizlieto ekonomiski – par pakalpojumiem, tajā skaitā par kapsētu teritoriju sakopšanu, Pašvaldība tās komercsabiedrībai maksā 6–43 reizes vairāk nekā par pakalpojumu prasa citas tirgū darbojošās komercsabiedrības.

Pašvaldības izveidotā
kontroles sistēma

Izdevumi kapsētu apsaimniekošanai tiek uzskaitīti pie komunālās saimniecības teritorijas uzturēšanas izdevumiem, tos atsevišķi neizdalot, tomēr tie ir identificējami. Izdevumi ir atspoguļoti gan pa struktūrvienībām, gan ekonomiskās klasifikācijas kodiem.

Lielākie izdevumi ir saistīti ar bīstamo koku nozāģēšanu Pašvaldības kapsētās⁵⁵ un Kārsavas pilsētā esošo kapsētu – Brāļu kapu un Veco kapu – apsaimniekošanu⁵⁶, kas līdz ar citu Pašvaldības teritoriju sakopšanu deleģēta Pašvaldības SIA “Kārsavas namsaimnieks”.

Izvērtējot izdevumu pamatojuma dokumentus, konstatēts:

- ☑ Pašvaldība ir piešķirusi līdzfinansējumu 300 euro apmērā Purviņu kapu kapličas remontam, lai gan tā nav Pašvaldības īpašums;
- ☑ deleģējumā nodoto darbu, tajā skaitā kapu teritoriju apļaušanas, izpildes izmaksas⁵⁷ ir ievērojami paaugstinātas, salīdzinot ar piedāvājumu tirgū: par zāles pļaušanu Pašvaldība piekritusi maksāt SIA “Kārsavas namsaimnieks” 6–43 reizes vairāk nekā par pakalpojumu prasa citas komercsabiedrības (*skatīt 1.tabulu*):

1.tabula

Zāles pļaušanas izmaksu salīdzinājums (euro)

Pakalpojums	SIA “Kārsavas namsaimnieks”	SIA “BN Komforts” ⁵⁸	SIA “Jumis” ⁵⁹
Zāles pļaušana (m ²)	0,046 ⁶⁰ – 0,185 ⁶¹	0,03	0,025
Zāles pļaušana (ha)	1850,00 ⁶²	42,18	–

Salīdzinājumam: Balvu novada pašvaldības aģentūra “SAN-TEX” par 1 stundas darbu zāliena pļaušanā noteikusi samaksu 4,35 – 13,39 *euro*⁶³.

Tādējādi pastāv risks, ka daļa no ikgadējā kapsētu apsaimniekošanai atvēlētā finansējuma ir izlietota neekonomiski.

Lai gan Pašvaldībai, šajā gadījumā deleģējot noteiktu uzdevumu izpildi kapitālsabiedrībai, nav jāveic iepirkumu procedūras, tomēr revidenti uzskata, ka nolūkā nodrošināt pakalpojumu iegādi par iespējami zemāku cenu Pašvaldībai būtu jāapzina situācija tirgū un jāizvērtē piedāvātā cena.

Ieteikums

Lai nodrošinātu Pašvaldības finanšu resursu efektīvu un ekonomisku izlietošanu, Pašvaldībai izvērtēt tās īstenotās iekšējās kontroles un pilnveidot līgumu izvērtēšanas un slēgšanas procesu.

Pašvaldības viedoklis

Kārsavas novada pašvaldībā Valsts kontrole veica revīziju par esošo kapsētu apsaimniekošanu un attīstību.

Īsumā, atbildot uz uzdotajiem jautājumiem, varam secināt, ka Valsts kontroles revīzija, protams, bija lietderīga īpaši valsts mērogā, lai varētu secināt, cik atšķirīgas tomēr ir pašvaldības, jo nav salīdzināma kārtība, iespējas un tradīcijas lielpilsētās un laukos, bijušo sādžu tuvumā.

Kārsavas novadā ir 36 kapsētas, kuras daudzviet kopš 18.gadsimta ir izveidojušās sādžu tuvumā. Pretēji Valsts kontroles norādītajam, ka ir konstatētas būtiskas neatbilstības kapavieta iegūšanas nosacījumiem un procesa vienkāršumam, uzskatām, ka situācija ir vēsturiski nostiprinājusies, jo problēmu ar cieņpilnu aizgājēju apbedīšanu nav. Tas ir izveidojies tradicionāli – sādžu un ģimenes kapi, kur ar vietu ierādīšanu pašvaldība neiejaucās.

Viela pārdomām un tālākai darbībai ir tikai centrālajos Malnavas kapos, kur skolēnu brīvdienās audzēkņi varēs veikt esošo apbedījuma vietu izvietojumu fiksēšanu. Ar 2018.gadu šajā kapsētā tiks paredzēta arī kapu uzrauga (sētnieka) amata vienība.

Pašvaldībā līdz šim tika un arī turpmāk tiks veikta mirušo dzīves un nāves datu un apglabāšanas kapsētas reģistrēšana, ja aizgājējs ir dzīvojis Kārsavas novadā. Tomēr daudzkārt ir novērots, ka tuvinieki neinformē pašvaldību, ja aizgājējs ir dzīvojis citā novadā. Visā esošā informācija par laiku līdz 2009.gada apbedījumiem, kad veidojās novadi, tika nodota Rēzeknes zonālajā valsts arhīvā.

Izvērtējot aizrādījumus, piekrītam, ka Kārsavas novada pašvaldības tīmekļa vietnē nav iekļauta informācija par kapsētu izmantošanas kārtību. Arī stendos pie kapsētām informācija nav izsmeļoša. Šogad tiks izveidoti Novada pašvaldības saistošie noteikumi par Kārsavas novada kapsētu uzturēšanu.

Jau plānojot 2018.gada budžetu, tika ņemti vērā iedzīvotāju un Valsts kontroles ieteikumi, kas paredz iegādāties norādes uz visām kapsētām un trijās izveidot ūdens ņemšanas vietas un sausās tualetes. Darbs tiks plānots visu nākamā plānošanas periodu.

Pateicoties Valsts kontroles aizrādījumiem, tika atklātas neprecizitātes un neskaidrības, piemēram, deleģējuma līgumā ar “Kārsavas Namsaimnieku”.

Saskaņā ar 27.12.2013. deleģējuma līgumu “Par teritorijas labiekārtošanas funkciju Kārsavas pilsētā” Kārsavas novada pašvaldība deleģējusi SIA “Kārsavas namsaimnieks” gādāt par teritorijas labiekārtošanu, tai skaitā:

- Brāļu kapiem, Telegrāfa ielā 21 (kadastra nr.68090020267) 1676 m² – darba uzdevums: applaut un sakopt teritoriju 2 nedēļās 1 reizi vasaras periodā. Ziemas periodā celiņu tīrīšana un kaisīšana pēc vajadzības – izmaksas gadā EUR 1003,97 (m²/EUR 0,60);
- Veco kapu, Puškina ielā 4, (kadastra nr.68090010246) – darba uzdevums: applaušana 2 reizes gadā, sakritušo zaru novākšana – izmaksas gadā EUR 1124,43 (m²/EUR 0,37). Tātad izmaksas par kapsētu uzturēšanu Kārsavas teritorijā nav tik paaugstinātas, salīdzinot ar piedāvājumu tirgū.

Secinājumi:

Kārsavas novada pašvaldības teritorijā atrodas daudz vēsturiski izveidojušos nelielu kapsētu, kurās ir ļoti seni apbedījumi. Kapsētas atrodas nomaļās vietās, tai skaitā tādu ciemu un apdzīvoto vietu teritorijās, kur nav iedzīvotāju vai ir ļoti neliels viņu skaits. Šī iemesla dēļ daudzās kapsētās jauni apbedījumi netiek veidoti. Pašvaldība uztur šīs kapsētas, izpildot savu likumā "Par pašvaldībām" noteikto obligāto funkciju. Minētais teritoriālais izvietojums un neapdzīvotība ir galvenie iemesli, kas, iespējams, prasa lielākus resursus minimālo uzturēšanas prasību nodrošināšanai (pļaušana, krūmu un apauguma likvidēšana, tualetu, ūdens u.t.t. nodrošināšana), tehnikas un darba spēka pārbraucieni vairāku desmitu kilometru attālumā līdz katrai nelielajai kapsētai.

Pašvaldība, plānojot sniedzamo pakalpojumu un autonomo funkciju izpildei novirzāmo budžeta līdzekļu samērību, ir atzinusi, ka nebūtu lietderīgi un taisnīgi pieņemt tādus saistošos noteikumus, ar kuriem personām būtu noteikta maksa par apbedījuma vietu, jo tad būtu jāparedz arī papildus štata vienības un vēl citi saistītie izdevumi. Tāda budžeta līdzekļu izmantošana nebūtu samērīgi ar plānoto rezultātu.

Pašvaldība meklēs iespējas Valsts kontroles ieteikumu realizācijai, ievērojot to situācijas specifiku, kas minēta iepriekš.

Lai pilnveidotu kapsētu apsaimniekošanu, ņemot vērā Valsts kontroles ieteikumus, Kārsavas novada pašvaldība:

- izvietos iedzīvotājiem informāciju par kapavietu iegūšanu un izmantošanu gan sociālajā tīmeklī, gan standos pie kapsētām;
- izveidos apbedījumu vietu un apbedīšanas uzskaites sistēmu novada lielākajā Malnavas kapsētā;
- izvērtēs kapsētu labiekārtojumu un turpinās veikt ikgadējus kapsētu labiekārtošanas darbus;
- pilnveidos attīstības plānošanas dokumentus: tiks izstrādāta Kārsavas novada attīstības programma 2019.–2026.gadiem, noteiktas prioritātes, mērķu un uzdevumu izpildes raksturojošie izmērāmie kapsētu teritoriju un infrastruktūras attīstības darbību rezultātīvie rādītāji, to izpildes termiņi, kā arī nodrošināta sasaiste ar pašvaldības budžetu, nodrošinot atbilstošu uzraudzību, darbības novērtēšanu un meklēs ekonomiskus risinājumus noviržu gadījumā.

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir iegūt pārliecību, ka laika posmā no 2015.gada 1.janvāra līdz 2017.gada 30.jūnijam pašvaldības, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistīto pakalpojumu sniegšanu, ir rīkojušās tiesiski, efektīvi un ekonomiski.

Juridiskais pamatojums

Likumības un lietderības revīzija “Vai pašvaldību rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir likumīga un lietderīga?” Kārsavas novada pašvaldībā ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles 2017.gada darba plānu un Piektā revīzijas departamenta 2017.gada 2.janvāra revīzijas uzdevumu Nr.2.4.1–1/2017 un 2017.gada 23.februāra un 2017.gada 2.marta revīzijas uzdevuma grozījumiem.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītājs vecākais valsts revidents Jānis Lielkalns, valsts revidenti Pēteris Bricis, Ingūna Vanaga un valsts revidentes juristes Guna Rudzīte, Zane Riekstiņa (līdz 2017.gada 8.februārim) un Baiba Bebre (no 2017.gada 20.februāra).

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem.

Pašvaldība ir atbildīga par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojums

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par revīzijas apjomā iekļautās revidējamās vienības – Kārsavas novada pašvaldības – rīcības tiesiskumu, efektivitāti un ekonomiskumu, veicot Pašvaldības pārziņā esošo kapsētu apsaimniekošanu nolūkā nodrošināt piederīgajiem cienpilnu aizgājēja apbedīšanu.

Revīzija veikta par laika posmu no 2015.gada 1.janvāra līdz 2017.gada 30.jūnijam.

Revīzija ir par Pašvaldības darbību laika posmā no 2015.gada līdz 2017.gada jūnijam.

Mērķis – Pašvaldības un tās institūciju darbības efektivitāte, kā arī kapsētu infrastruktūras izveidē un apsaimniekošanā ieguldīto līdzekļu izlietojuma ekonomiskums.

Vērtēšanas kritēriji

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir izpildīts / nav izpildīts
Vai pašvaldību rīcība, nodrošinot kapsētu apsaimniekošanu un ar kapsētu izmantošanu saistītos pakalpojumus, ir atbilstoša normatīvajiem aktiem, efektīva un ekonomiska?		
1. Vai Pašvaldības izstrādātā un ieviestā attīstības plānošanas sistēma atbilst normatīvajos aktos noteiktajam, kā arī labas pārvaldības pamatprincipiem?		
1.1. Vai Pašvaldība ir veikusi situācijas analīzi, lai definētu aktuālās risināmās problēmas un iedzīvotāju vajadzības?	Ir veikta SVID analīze	☑ Kritērijs ir izpildīts daļēji – nav raksturota kapsētu apsaimniekošana, nav veikta plašāka priekšrocību un trūkumu, iespēju un draudu izvērtēšana.
	Ir organizētas dažādu grupu, mērķauditoriju aptaujas	⊗ Kritērijs nav izpildīts – mērķauditorijas nav apzinātas.
	Veiktās situācijas analīzes rezultātā ir definētas aktuālās problēmas, iedzīvotāju vajadzības	☑ Kritērijs ir izpildīts – kapu apsaimniekošanas jomā definētās problēmas izriet no veiktā situācijas apraksta.
1.2. Vai Pašvaldība, nosakot prioritāšu īstenošanai veicamos uzdevumus, ir vērtējusi iespējamās alternatīvas un izvēlējusies no efektivitātes un ekonomiskuma aspektiem pamatotākos risinājumus?	Pašvaldība ir definējusi alternatīvas	⊗ Kritērijs nav izpildīts – alternatīvas nav aprakstītas.
	Ir novērtēta alternatīvo risinājumu ietekme uz mērķu sasniegšanu	⊗ Kritērijs nav izpildīts – alternatīvu ietekme uz mērķu sasniegšanu nav vērtēta.
	Ir aprēķināta alternatīvo risinājumu finansiālā ietekme uz Pašvaldības budžetu	⊗ Kritērijs nav izpildīts – alternatīvu ietekme uz budžetu nav vērtēta.
1.3. Vai Pašvaldība ir noteikusi definēto mērķu sasniegšanai veicamo uzdevumu sagaidāmo rezultātu un izmēramus rezultātos rādītājus, kā arī to sākotnējās un plānotās (sasniedzamās) vērtības?	Pašvaldība ir aprakstījusi attīstības dokumentos noteikto darbību izpildes sagaidāmo rezultātu	☑ Kritērijs ir izpildīts – ir vispārīgi aprakstīti sagaidāmie rezultāti.
	Ir noteikti rezultatīvie rādītāji	⊗ Kritērijs nav izpildīts – izmērami sagaidāmo rezultātu raksturojošie rādītāji nav noteikti.
	Lai noteiktu mērķu sasniegšanas, uzdevumu izpildes pakāpi, ir noteiktas rezultatīvo rādītāju sākotnējās vērtības un sasniedzamās vērtības	⊗ Kritērijs nav izpildīts – salīdzināmas rezultatīvo rādītāju vērtības nav noteiktas.
1.4. Vai Pašvaldības budžeta dokumentos ir nodrošināta sasaiste ar attīstības plānošanu, norādot, kāds līdzekļu apjoms ir paredzēts katra uzdevuma izpildei noteiktā periodā?		

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir izpildīts / nav izpildīts
	Ir izstrādāti Pašvaldības budžeta sagatavošanas noteikumi un tajos noteikta precīza budžeta pieprasījumos iekļaujamā informācija no attīstības dokumentiem	☑ Kritērijs ir izpildīts daļēji – ir izstrādāts budžeta plānošanu reglamentējošs dokuments – instrukcija, tomēr tajā nav noteikta budžeta pieprasījumos iekļaujamā informācija no attīstības plānošanas dokumentiem.
	Ir sagatavots budžeta paskaidrojuma raksts, kurā pamatota līdzekļu piešķiršana konkrētu uzdevumu izpildei	⊗ Kritērijs nav izpildīts – paskaidrojuma rakstā netiek norādīts finansējuma piešķiršanas mērķis attīstības dokumentos norādītu uzdevumu izpildei.
	Budžeta pieprasījumos sniegtas atsaucis uz attīstības plānošanas dokumentos noteiktajiem mērķiem, uzdevumiem	☑ Kritērijs ir izpildīts daļēji – atsaucis uz attīstības plānošanas dokumentiem sniegtas atsevišķos lēmumos par līdzekļu piešķiršanu, taču ne budžeta pieprasījumos.
1.5. Vai Pašvaldība attīstības plānošanas dokumentos noteiktā kārtībā ir veikusi mērķu sasniegšanai veicamo uzdevumu izpildes uzraudzību un kontroli?		
	Pašvaldība ir noteikusi attīstības plānošanas sistēmas uzraudzības kārtību	☑ Kritērijs ir izpildīts – ir noteikta uzraudzības kārtība.
	Uzraudzība ir īstenota saskaņā ar Pašvaldības noteikto kārtību	☑ Kritērijs ir izpildīts daļēji – lai gan uzraudzība ir īstenota noteiktajā kārtībā, tomēr nav precīzi raksturots projektu īstenošanā paveiktais un turpmāk darāmais.
2. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi iedzīvotājiem iespēju cieņpilni apbedīt aizgājēju, noorganizējot skaidru, vienkāršu procesu un ar to saistīto informāciju, kā arī ir nodrošinājusi kapsētu izmantošanai ērtu un pieejamu vidi?		
2.1. Vai Pašvaldība ir izstrādājusi kapsētu izmantošanu reglamentējošus iekšējos normatīvos aktus un tajos ir aprakstījusi visus iedzīvotājiem aktuālos ar kapsētu izmantošanu saistītos jautājumus (kapavieta iegūšana un apsaimniekošana, maksājumi, maksas pakalpojumi, pakalpojumu saņemšanas kārtība u.tml.)?		
	Ir izstrādāti jomu reglamentējoši saistošie noteikumi; ir noteikti maksas pakalpojumi – izstrādāts cenrādis	⊗ Kritērijs nav izpildīts – saistošie noteikumi nav izstrādāti.
	Pašvaldība ir aprakstījusi iedzīvotājiem būtiskus kapsētu izmantošanas jautājumus: - kapavieta iegūšana; - kapavieta uzturēšana un apsaimniekošana, tajā skaitā nekoptu kapavieta aktēšana; - ar kapsētu izmantošanu	⊗ Kritērijs nav izpildīts – saistošie noteikumi nav izstrādāti.

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir izpildīts / nav izpildīts
	saistīto maksājumu veidi un apmērs; - apbedīšanas kārtība	
2.2. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi visas ar kapsētu izmantošanu saistītās informācijas (saistošie noteikumi, pakalpojumu cenrāži, pakalpojumu saņemšanas kārtība u.c.) ērtu pieejamību?	Pašvaldības tīmekļa vietnē ir izveidota sadaļa par kapsētu apsaimniekošanu un izmantošanu / visa informācija ir pieejama sadaļā "Pakalpojumi"	⊗ Kritērijs nav izpildīts – Pašvaldības tīmekļa vietnē nav pieejama informācija par kapsētu apsaimniekošanu un izmantošanu.
	Ar kapsētu izmantošanu saistīto maksas pakalpojumu cenrādis ir saistošo noteikumu pielikums	Netiek vērtēts
	Pašvaldības tīmekļa vietnē ir ērti pieejama VARAM izstrādātā kārtība "Miruso apbedīšana soli pa solim"	⊗ Kritērijs nav izpildīts – dokuments nav pieejams Pašvaldības tīmekļa vietnē.
2.3. Vai Pašvaldība ir izveidojusi apbedījumu vietu un apbedīšanas uzskaites sistēmu un ir apzinājusi informāciju par kapsētās pieejamajām apbedījumu vietām, kā arī ir nodrošinājusi šīs informācijas publicitāti?	Pašvaldībā ir izveidots kapsētu plānojums, kurā norādītas apbedījumu vietas	⊗ Kritērijs nav izpildīts – kapsētu plāni nav izstrādāti.
	Informācija par apbedījumu vietām un apbedītajiem ir pieejama	⊗ Kritērijs nav izpildīts – informācija par Pašvaldības kapsētās apbedītajiem nav pieejama.
	Ir noteikta apbedīšanas reģistrācijas kārtība	⊗ Kritērijs nav izpildīts – apbedījumi un apbedītie netiek reģistrēti.
	Ir noteikta uzraudzība pār Pašvaldības kapsētās veiktajiem apbedījumiem	⊗ Kritērijs nav izpildīts – uzraudzība netiek veikta.
2.4. Vai Pašvaldības izveidotais regulējums un uzskaites sistēma ļauj izvērtēt Pašvaldības pieņemto lēmumu pamatotību?	Pašvaldība ir apkopojusi vēsturisko apbedījumu informāciju un apzinājusi pieejamo apbedījumu vietu skaitu	⊙ Kritērijs ir izpildīts daļēji – Pašvaldība apkopo informāciju par tās Dzimtsarakstu nodaļā reģistrētajiem mirušajiem.
	Pašvaldības apkopotā informācija ir izmantota lēmuma pieņemšanai par infrastruktūras attīstību kapsētās (teritoriju paplašināšana, kapliču būve)	⊗ Kritērijs nav izpildīts – Pašvaldība neveic apbedījumu uzskaiti.
2.5. Vai Pašvaldība ir nodrošinājusi kapsētu pieejamību, izveidojot un labiekārtojot apkārtējo vidi?		

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir izpildīts / nav izpildīts
	Pašvaldība ir izveidojusi ērtu un pieejamu vidi kapsētās, tajā skaitā, sakārtojusi pievedceļus, ierīkojusi auto stāvlaukumus, apgaismojumu, izveidojusi un uztur ceļu tīklu, ierīkojusi ūdens ņemšanas vietas, tualetes, kā arī nodrošinājusi atpūtas iespējas (soliņus)	☉ Kritērijs ir izpildīts daļēji – kapsētas tiek labiekārtotas, taču ne visās kapsētās labiekārtojums ir pilnīgs.
3. Vai Pašvaldības rīcība ar finanšu līdzekļiem, nodrošinot kapsētu darbību un uzturēšanu, ir ekonomiski pamatota:		
3.1. vai Pašvaldībā ir nodrošināta atsevišķa kapsētu apsaimniekošanas izdevumu grāmatvedības uzskaitē?		
3.2. vai Pašvaldībā ir izstrādāta maksas pakalpojumu cenu noteikšanas un izdevumu sadales metodika?		
3.3. vai Pašvaldība ir veikusi ar kapsētu izmantošanu un uzturēšanu saistīto faktisko izdevumu kalkulāciju un tās noteiktās maksas pakalpojumu cenas atbilst faktiskajiem izdevumiem?		
3.4. vai Pašvaldība sniedz tikai tādus maksas pakalpojumus kapsētu jomā, kurus nevar nodrošināt tirgus, un pirms darbības uzsākšanas apbedīšanas pakalpojumu tirgū ir veiktas normatīvajā aktā ⁶⁴ noteiktās darbības?		
3.5. vai Pašvaldība veic precīzu ar kapsētu izmantošanu saistīto maksājumu uzskaiti un nodrošina atbilstošu ieņēmumu kontroli?		
3.6. vai Pašvaldība, paplašinot kapsētu teritoriju un veicot infrastruktūras objektu būvniecību, ir izvērtējusi ekonomiskuma aspektus – ietekmi uz Pašvaldības budžetu?		
	Ir nodrošināta kapsētu izdevumu uzskaitē atsevišķā funkcionālās klasifikācijas kodā	☒ Kritērijs nav izpildīts – Pašvaldībā nav nodrošināta kapsētu izdevumu uzskaitē atsevišķā funkcionālās klasifikācijas kodā.
	Pašvaldībā ir izstrādāta maksas pakalpojumu cenu noteikšanas un izdevumu sadales metodika	Netiek vērtēts.
	Pašvaldība ir veikusi kalkulāciju ar kapsētu izmantošanu saistīto pakalpojumu faktisko izmaksu noteikšanai	Netiek vērtēts.
	Pašvaldības noteiktās maksas pakalpojumu cenas atbilst faktiskajiem izdevumiem	Netiek vērtēts.
	Pašvaldība nesniedz ar apbedīšanu saistītus pakalpojumus, kuri nav attiecināmi uz pašvaldību funkcijas ⁶⁵ izpildi	Netiek vērtēts.
	Pašvaldība ir izpildījusi normatīvajā aktā ⁶⁶ noteikto – ir veikusi izvērtējumu	Netiek vērtēts.
	Pašvaldībā ir nodrošināta	Netiek vērtēts.

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir izpildīts / nav izpildīts
	ieņēmumu kontrole – pakalpojumu sniedzēja uzskaites dati tiek regulāri salīdzināti ar grāmatvedības reģistriem	
	Ir veikta alternatīvu analīze, kas ietver ekonomisko izvērtējumu, nosakot risinājumu iespējamo ietekmi uz Pašvaldības budžetu	Netiek vērtēts.

Revīzijas metodes

Revīzijā izmantotas šādas galvenās metodes:

- ☑ analizēti jomas darbību reglamentējošie ārējie normatīvie akti, tajā skaitā kaimiņvalstīs, un Pašvaldības iekšējais normatīvais regulējums, kā arī par jomas darbību veiktie pētījumi;
- ☑ vērtēta Pašvaldības attīstības plānošanas sistēma, attīstības plānošanas sasaiste ar budžeta plānošanu, uzraudzības un kontroles sistēma;
- ☑ analizēta Pašvaldības plānoto jomas projektu izpilde;
- ☑ vērtēta ar jomu saistītā uzskaites sistēma Pašvaldībā;
- ☑ apsekota ar jomu saistītā infrastruktūra Pašvaldībā, veicot fotofiksāciju;
- ☑ analizēti Pašvaldības izdevumi jomas darbībai, pārbaudīti Pašvaldības uzrādītie izdevumu attaisnojuma dokumenti;
- ☑ intervēti Pašvaldības atbildīgie darbinieki;
- ☑ veikta pašvaldību anketēšana.

Revīzijas grupas vadītājs:
vecākais valsts revidents

J.Lielkalns

Revīzijas grupa:
valsts revidente

I.Vanaga

valsts revidents

P.Bricis

valsts revidente juriste

G.Rudzīte

valsts revidente juriste

B.Bebre

Termini un skaidrojumi

Saīsinājums / termins	Skaidrojums
Aktēšana	Nekoptu kapavietu apzināšana, apsekošana un akta noformēšana
Attīstības programma	Kārsavas novada attīstības programma 2012.–2018.gadam (apstiprināta ar Kārsavas novada domes 21.12.2011. lēmumu (protokols Nr.17, 11.§))
MK	Ministru kabinets
Pašvaldība	Kārsavas novada pašvaldība
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SVID	Priekšrocību un trūkumu, kā arī ārējās vides iespēju un risku novērtēšana, izstrādājot organizācijas stratēģiju, no angļu val. – <i>SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats) analysis</i> ⁶⁷
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

1.pielikums

Pašvaldību noteiktie obligāti veicamie maksājumi par kapsētu izmantošanu.

Pašvaldība	Līguma slēgšana	Vienreizēja maksa par vienvietīgas kapavietas piešķiršanu (euro, bez PVN)	Ikgadēja nomas maksa par kapavietu (euro, bez PVN)	Vienreizēja maksa par apbedīšanu (euro, bez PVN)	Vienreizēja maksa par kapavietas ierādīšanu dabā, uzmērīšanu (euro, bez PVN)
<i>Revīzijas izlasē iekļautās pašvaldības</i>					
Aglonas novads	–	–	–	–	–
Engures novads	–	–	–	–	–
Jūrmalas pilsēta	–	38,00	0,83 (par 1 m ²)	–	–
Kārsavas novads	–	–	–	–	–
Liepājas pilsēta	–	50,00	–	–	–
Ogres novads ⁶⁸	–	maksa par zemesgabala rezervēšanu kapavietai bez apbedījuma – 28,46 euro par vienu kvadrātmetru ⁶⁹	–	–	7,11 (novadā deklarētajiem) 14,22 (citur deklarētajiem)
Pļaviņu novads	–	–	–	–	7,00–21,00
Priekules novads	–	–	–	–	–
Rojas novads	–	–	–	–	–
Rūjienas novads	–	11,76	2,35 (par vienvietīgu kapavietu)	11,76	–
Viesītes novads	–	7,02	–	–	–

Pašvaldība	Līguma slēgšana	Vienreizēja maksa par vienvietīgas kapavietas piešķiršanu (euro, bez PVN)	Ikgadēja nomas maksa par kapavieta (euro, bez PVN)	Vienreizēja maksa par apbedīšanu (euro, bez PVN)	Vienreizēja maksa par kapavietas ierādīšanu dabā, uzmērīšanu (euro, bez PVN)
<i>Piemēri no revīzijas izlasē neiekļautām pašvaldībām</i>					
Alūksnes novads	—	—	—	33,06 par kapsētas pārziņa pakalpojumiem vienā apbedīšanas reizē ⁷⁰	—
Dobeles novads	3,56	21,34 (novadā deklarētajiem) 45,00 (citur deklarētajiem)	—	4,27 (ieraksts apbedīto reģistrā, apbedījumu kartēšana)	5,69
Ikšķiles novads	—	28,46	—	—	7,11
Jaunpiebalgas novads	—	—	—	4,27 par jauna apbedījuma atkritumiem	—
Jelgavas pilsēta	2,85	21,34–99,60 (atkarībā no kapsētas)	—	14,23	—
Madonas novads	—	14,94 (apbedīšanas gadījumā) vai 44,82 (par kapavietas iegūšanu uzturēšanā) ⁷¹	—	—	—
Mazsalacas novads	10,10 (novadā deklarētām personām ⁷²), 202,14 (pārējiem)	—	—	—	—

Atsauces

- ¹ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta pirmā daļa.
- ² Likuma "Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 2.punkts.
- ³ MK 29.12.1998. noteikumi Nr.502 "Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika", MK 19.07.2005. noteikumi Nr.523 "Kārtība, kādā ievēd valstī vai izved no tās miruša cilvēka ķermeni, pārvadā, glabā, apbedī vai kremē no infekcijas slimības miruša cilvēka ķermeni un veic obligāto patoloģianatomisko izmeklēšanu diagnozes precizēšanai pēc slimnieka nāves", MK 27.03.2007. noteikumi Nr.215 "Kārtība, kādā veicama smadzeņu un bioloģiskās nāves fakta konstatēšana un miruša cilvēka nodošana apbedīšanai", MK 29.06.2010. noteikumi Nr.600 "Kremācijas noteikumi", MK 29.09.2009. noteikumi Nr.1114 "Noteikumi par dzīvnieku kapsētu iekārtošanas, reģistrācijas, uzturēšanas, darbības izbeigšanas un likvidēšanas kārtību un aizsargjoslu noteikšanas metodiku ap dzīvnieku kapsētām".
- ⁴ Likuma "Par pašvaldībām" 43.panta trešā daļa.
- ⁵ Skatīts: Igaunijā – Kapsētu likums (pieņemts 23.02.2011., ar grozījumiem, kas pieņemti 19.02.2014. un 18.02.2015.), Lietuvā – Mirstīgo atlieku apbedīšanas likums (pieņemts 20.12.2007., ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 01.12.2011.).
- ⁶ "Kapu saimniecības pakalpojumu cenas" (apstiprinājis 11.01.2017. SIA "Dobeles komunālie pakalpojumi" valdes loceklis).
- ⁷ Carnikavas novada pašvaldības aģentūras "Carnikavas Komūnālserviss" sniegto maksas pakalpojumu Carnikavas kapsētā cenrādis (1.pielikums Carnikavas novada domes 20.04.2011. saistošajiem noteikumiem Nr.CND/SN/2011/8), Carnikavas novada domes 22.03.2017. saistošo noteikumu Nr.SN/2017/5 redakcijā).
- ⁸ Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta maksas pakalpojumu cenrādis (apstiprināts ar Rīgas domes 19.03.2013. lēmumu Nr.5964 (Rīgas domes 24.09.2013. lēmuma Nr.184 redakcijā)).
- ⁹ Maksa par kapavietas ierādīšanu nav noteikta revīzijas izlasē iekļautajās Aglonas novada, Engures novada, Kārsavas novada, Priekules novada un Rojas novada pašvaldībās.
- ¹⁰ Rūjienas novadā, Jūrmalas pilsētā, Raunas novada Drustu pagastā, Kuldīgas pilsētā, Skrundas pilsētā un Olaines novadā.
- ¹¹ Piemēram: norādes, piebraucamie ceļi, auto stāvlaukumi, teritorijas apgaismojums, informācijas stendi, kapsētu celiņi, labierīcības, soliņi, atkritumu urnas, ērtas ūdens ņemšanas vietas, kapusvētku norises vietas aprīkojums.
- ¹² <http://raim.gov.lv/cms/tiki-index.php?page=Municipality>, skatīts 17.08.2017.
- ¹³ PMLP dati
http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/Iedzivotaju%20reģistrs/07022017/ISPV_Pasvaldibas_iedzivotaju_s_kaits.pdf, skatīts 17.08.2017.
- ¹⁴ Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likuma 7.panta otrās daļas 3.punkts.
- ¹⁵ PMLP dati uz 01.01.2012. un 01.01.2017. <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/arhivs.html> skatīts 18.07.2017.
- ¹⁶ <http://raim.gov.lv/cms/tiki-index.php?page=Datu+atlase>, skatīts 17.08.2017.
- ¹⁷ Pašvaldības 19.07.2017. elektroniskā pasta vēstule.
- ¹⁸ Pašvaldības 06.04.2017. elektroniskā pasta vēstule.
- ¹⁹ Attīstības programma, Rīcības plāns 2017 (aktualizēts ar Kārsavas novada domes 26.01.2017. lēmumu (protokols Nr.2, 16.punkts)), Nr.52, 24.lpp.
- ²⁰ Kārsavas novada domes 28.04.2016. lēmums "Par līdzekļu piešķiršanu kapličas remontam" (protokols Nr.5).
- ²¹ Kārsavas novada domes 24.03.2016. lēmums "Par līdzekļu piešķiršanu kapličas būvniecībai" (protokols Nr.4).
- ²² MK 19.02.2013. rīkojums Nr.58 "Par koncepciju par publisko pakalpojumu sistēmas pilnveidi". Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu valsts pārvalde sastāv no tiešās pārvaldes (Latvijas Republikas kā sākotnējās publiskās personas iestādes un amatpersonas) un pastarpinātās pārvaldes (atvasinātu publisku personu iestādes un amatpersonas (tajā skaitā pašvaldības kā atvasinātas publiskas personas iestādes un amatpersonas)). Tādējādi šajā dokumentā ar terminu "valsts pārvalde" tiek domāta gan tiešā valsts pārvalde, gan arī pašvaldības.
- ²³ VARAM izstrādātais "Publisko pakalpojumu sniegšanas rekomendējamais modelis", 2013.gads,
http://www.varam.gov.lv/lat/fondi/ESper07_13/15120/?doc=13506, skatīts 07.04.2016.
- ²⁴ MK 06.03.2007. noteikumu Nr.171 "Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā" 11.3.apakšpunkts.
- ²⁵ <http://karsava.lv/pasvaldiba/pakalpojumi/>, skatīts 17.08.2017.
- ²⁶ Fotogrāfija no Valsts kontroles revidentu arhīva.

- ²⁷ VARAM izstrādātā “Metodiskā rokasgrāmata par pakalpojumu sniegšanas un kvalitātes jautājumiem”, 2013.gads, <http://www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/3127/PPS%20rokasgramata%20v07a.pdf>, skatīts 07.04.2016.
- ²⁸ Skatīt, piemēram, “Kārsavas novada apbedījumu žurnāls, 2016.gads”.
- ²⁹ Norāda kapsētu un pagastu.
- ³⁰ Saskaņā ar Nolīgumu starp Eiropas Kopienu un Krievijas Federāciju par vīzu atvieglinātu izsniegšanu Eiropas Savienības un Krievijas Federācijas pilsoņiem (apstiprināts ar Eiropas Savienības Padomes 19.04.2007. lēmumu 2007/340/EK), 4.panta 1.punkta k)apakšpunkts.
- ³¹ Fotogrāfija no Valsts kontroles revidentu arhīva.
- ³² Valsts kontroles un Pašvaldības 23.03.2017. intervijas protokols.
- ³³ Kārsavas novada teritorijas plānojums 2012.–2024.gadam (apstiprināts ar Kārsavas novada domes 22.10.2012. lēmumu (protokols Nr.12, 10.punkts)), Paskaidrojuma raksts, 6.7. kapsētas, 55.–56.lpp.
- ³⁴ Malnavas pagasta iedzīvotāju 12.04.2016. iesniegums.
- ³⁵ Fotogrāfija no Valsts kontroles revidentu arhīva.
- ³⁶ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 3.panta otrā daļa, 4.pants, 6.panta otrā un trešā daļa, MK 14.10.2014. noteikumu Nr.628 “Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem” 22.–24.punkts, Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.pants.
- ³⁷ Apstiprināta ar Kārsavas novada domes 28.11.2013. lēmumu (protokols Nr.14, 15.punkts).
- ³⁸ Apstiprināta ar Kārsavas novada domes 21.12.2011. lēmumu (protokols Nr.17, 11.punkts).
- ³⁹ Attīstības programma, I sējums. Pašreizējās situācijas analīze (apstiprināta ar Kārsavas novada domes 21.12.2011. lēmumu (protokols Nr.17, 11.punkts)), 7.2. Valsts un pašvaldības īpašumi, 59.lpp.
- ⁴⁰ Attīstības programma, Rīcības plāns 2017 (aktualizēts ar Kārsavas novada domes 26.01.2017. lēmumu (protokols Nr.2, 16.punkts)), Nr.52, 24.lpp.
- ⁴¹ Attīstības programma, Investīciju plāns 2012.–2018.gadam (aktualizēts ar Kārsavas novada domes 26.01.2017. lēmumu (protokols Nr.2, 16.punkts)), Nr.118, 15.lpp.
- ⁴² Attīstības programma, II sējums. Stratēģiskā daļa (apstiprināta ar Kārsavas novada domes 21.12.2011. lēmumu (protokols Nr.17, 11.punkts)), 1.4. Vidēja termiņa prioritātes, 11.lpp.; 1.6. Rīcības virzieni un risināmie uzdevumi, 17.lpp.
- ⁴³ Attīstības programma, Rīcības plāns 2017 (aktualizēts ar Kārsavas novada domes 26.01.2017. lēmumu (protokols Nr.2, 16.punkts)), Nr.52, 24.lpp.
- ⁴⁴ Attīstības programma, Investīciju plāns 2012.–2018.gadam (aktualizēts ar Kārsavas novada domes 26.01.2017. lēmumu (protokols Nr.2, 16.punkts)), Nr.118, 15.lpp.
- ⁴⁵ Attīstības programma, II sējums. Stratēģiskā daļa (apstiprināta ar Kārsavas novada domes 21.12.2011. lēmumu (protokols Nr.17, 11.punkts)), Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtība, 41.–42.lpp.
- ⁴⁶ Skatīt, piemēram, Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības ziņojumu par 2016.gadu.
- ⁴⁷ Attīstības programmas Trīs gadu uzraudzības ziņojums 2012.–2014.gads, 9.lpp.
- ⁴⁸ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta pirmā daļa.
- ⁴⁹ Pašvaldības 06.07.2017. elektroniskā pasta vēstule.
- ⁵⁰ Instrukcija “Kārsavas novada pašvaldības budžeta izstrādāšanas, apstiprināšanas, izpildes un kontroles kārtība” (apstiprināta ar Kārsavas novada pašvaldības 24.03.2016. lēmumu (protokols Nr.4, 22.punkts)), 6.6.apakšpunkts, 14.punkts.
- ⁵¹ Skatīt, piemēram, “Plānotie izdevumi Goliševas pagasta kapsētu uzturēšanai 2017.gadā”.
- ⁵² Skatīt, piemēram, Kārsavas novada domes saistošo noteikumu Nr.2 “Par Kārsavas novada pašvaldības budžetu 2017.gadam” pielikumu Nr.4 “Paskaidrojums Kārsavas novada pašvaldības 2017.gada budžetam”, 11.lpp.
- ⁵³ Kārsavas novada domes 28.04.2016. lēmums “Par līdzekļu piešķiršanu kapličas remontam” (protokols Nr.5, 29.punkts).
- ⁵⁴ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta 1.daļa.
- ⁵⁵ 2015.gadā izlietoti 6424 euro, 2016.gadā – 4502 euro, 2017.gadam plānoti 4125 euro.
- ⁵⁶ Kapsētu sakopšanai ik gadus izlieto 2128 euro.
- ⁵⁷ Skatīt “Ar deleģējuma līgumu nodoto teritoriju specifikācija” (Pielikums Nr.1 2013.gada 27.decembra deleģējuma līgumam) un “Ar deleģējuma līgumu nodoto teritoriju specifikācija” (Pielikums Nr.1 2013.gada 27.decembra deleģējuma līgumam ar 27.12.2016. grozījumiem).
- ⁵⁸ <http://news.lv/Burnnieku-Novada-Vestis/2016/04/26/sia-bn-komforts-sniego-pakalpojumu-cenradis>, skatīts 24.10.2017.

⁵⁹ <http://www.jumis.lv/lv/pakalpojumi/sezonalie-pakalpojumi/zaliena-maurina-plavas-ganibas-un-latvanu-plausana/>, skatīts 24.10.2017.

⁶⁰ Valsts kontroles revidentu aprēķins: 2660 m^2 applāušana 2 nedēļās 1 reizi vasaras sezonā par 984,20 euro: $984,20 / (2 \times 4) / 2660 = 0,046 \text{ euro}$ par 1 m^2 .

⁶¹ Valsts kontroles revidentu aprēķins: 1448 m^2 applāušana 2 reizes vasaras sezonā par 535,76 euro: $535,76 / 2 / 1448 = 0,185 \text{ euro}$ par 1 m^2 .

⁶² Valsts kontroles revidentu aprēķins: $35\,910 \text{ m}^2$ applāušana 2 reizes gadā vasaras sezonā par 13 286,70 euro: $13\,286,70 / 2 / 3,5910 = 1850 \text{ euro}$ par 1 ha.

⁶³ <http://www.san-tex.lv/index.php/labiekartosana>, skatīts 24.10.2017.

⁶⁴ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.pants.

⁶⁵ Gādāt par kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošanu un uzturēšanu.

⁶⁶ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.pants.

⁶⁷ Ekonomikas un finanšu vārdnīca. Rīga: Apgāds Norden AB – 2003., 350.lpp.

⁶⁸ Spēkā tikai Ogres pilsētā.

⁶⁹ Noteikts rezervējamās kapavietas platības ierobežojums – līdz 12 kvadrātmetriem.

⁷⁰ Šāds maksājums noteikts tikai Alūksnes pilsētas kapsētās.

⁷¹ Personām, kuras vecākas par 65 gadiem ar mērķi, lai šajā kapavietā tiktu apglabāta šī persona.

⁷² Kā arī personām, kurām kapsētā apbedīti radinieki.